

החלטה בעניין שאלות הבהרה למומחה הרפואי מטעם בית הדין לעבודה

בתביעה נגד המוסד לביטוח לאומי

כאשר נדחית תביעתו של נפגע עבודה על ידי המוסד לביטוח לאומי להכרה בתאונה כתאונת עבודה או לחילופין דחייה של הכרה באיבר מסוים שנפגע כתוצאה מתאונת עבודה, סלולה לתובע הדרך להגיש תביעה לבית הדין האזורי לעבודה כדי שבית הדין יבחן את הדברים.

בית הדין נוהג בדרך כלל למנות רופא מומחה מטעמו על מנת שייבחן את התיק הרפואי של נפגע העבודה ועל פיו יבחן את הקשר הסיבתי בין הפגיעה לבין תאונת העבודה שהתרחשה לו.

לאחר שהרופא המומחה נותן את חוות דעתו, ניתנת לצדדים, היינו הן לתובע והן למוסד לביטוח הלאומי האפשרות להגיש שאלות הבהרה לחוות דעתו וזאת באמצעות בית הדין. כלומר בית הדין בוחן את השאלות ובאם מוצא הוא שהשאלות רלבנטיות הוא זה שמעביר אותן למומחה הרפואי וכן יכול הוא לדחות את הבקשה להעברת השאלות מטעמים שעליו לנמקם.

בתיק שאת התובע בו מייצגים משרד עורכי הדין לנציאנו, פריז ושות' דרור כהן נ' המוסד לביטוח לאומי, הגיש התובע שאלות הבהרה למומחה הרפואי, אולם בית הדין דחה אתבקשת התובע להפנות את שאלות הבהרה למומחה וניתנה החלטת כבוד הנשיא שפיצר בדבר הגשת סיכומים.

לאחר הגשת הסיכומים, ובטרם כבוד בית הדין נתן את פסק דינו, הפכה כבוד השופטת אגסי בהחלטה אמיצה את החלטת המוטב הקודם וקבעה:

כי בשורה ארוכה של פסקי דין נקבע כי בית הדין יסמוך ידיו על חוות הדעת של המומחה מטעמו אלא אם קיימים נימוקים כבדי משקל המצדיקים סטייה ממנה... כן נקבע כי יש לתת משקל מכריע למסקנתו המלומדת של המומחה הרפואי ... בית הדין יסטה ממסקנותיו של המומחה הרפואי רק אם קיימת הצדקה עובדתית או משפטית יוצאת דופן לעשות כן. נוסף לכך, הכלל הנוהג בבתי הדין לעבודה הוא, כי אין להתיר חקירה נגדית של מומחה יועץ רפואי.

לאור החשיבות הרבה אשר מייחס בית הדין לחוות דעתו של המומחה מטעם בית הדין, ולאור זאת שאין בידי התובע האפשרות לחקור את המומחה על חוות דעתו, קיימת חשיבות רבה להליך שאלות הבהרה. הליך זה הינו דרכו היחידה של התובע לבחון ולבאר את קביעתו של המומחה מטעם בית הדין בחוות דעתו. לפיכך נקבע בפסיקה נקבע כי "דרך המלך היא שלאחר קבלת חוות הדעת רשאים בעלי הדין להגיש למומחה שאלות הבהרה" "...

ולכן החליטה כי: "לאחר קריאת סיכומי הצדדים מכלול החומר שהוגש לתיק לרבות החומר הרפואי וכן בחינת שאלות הבהרה, הנני סבורה כי על מנת שתהיה בפני בית הדין התמונה הרפואית השלמה, בבואו ליתן הכרעתו בפלוגתא שבמחלוקת, יש להפנות את שאלות הבהרה

למומחה. אכן אין זה מ'דרך המלך' להעלות טענות בשלב הסיכומים, אלא שעל מנת שלא תצא שגגה מתחת ידו של בית הדין, אני מורה כי המומחה ישיב לשאלות הבאות...".

ראוי לציין כי שלב הסיכומים הנו השלב האחרון בטרם מתן פסק דין, אולם כאן לאחר שכבוד בית הדין קרא את סיכומים שערכו במשרד עו"ד לנציאנו, פרייז ושות' הפך בית הדין את ההחלטה של עצמו והתיר להעביר שאלות הבהרה למומחה הרפואי.

רצ"ב ההחלטה המלאה מיום 26.6.12.

בית דין אזורי לעבודה בתל אביב - יפו

בפני כבוד השופטת אורנית אגסי

תובע			
דרור	כהן	ת.ז.	XXXXXX307
ע"י ב"כ עו"ד קרן לנציאנו			
נגד			
נתבע			
המוסד	לביטוח		לאומי
ע"י ב"כ עו"ד מרב חבקין			
החלטה			

1. התובע נפגע ביום 21.2.10 בעת שירד מאוטובוס. (להלן: התאונה) הנתבע הכיר בפגיעתו של התובע כתאונת עבודה, אולם הכיר רק בפגיעה בברך ימין ולא בפגיעה בכתף ימין. התובע מבקש בתביעה זו, כי גם פגיעתו בכתף ימין תוכר כפגיעה כתוצאה מתאונת עבודה, בנוסף על הפגיעה בברך ימין שכבר הוכח.

2. תיק זה התנהל בפני כבוד הנשיא שפיצר (כתוארו אז) והונח לפני לצורך מתן פסק הדין.

3.	להלן	עובדות	המקרה:
א.	התובע	יליד	1967.
ב.	ביום 21.2.10,	נפל התובע בעת שירד מהאוטובוס בו נסע.	
ג.	התובע הגיש תביעה למוסד לביטוח לאומי על מנת שיוכר כנפגע עבודה.		
ד.	הנתבע הכיר בפגיעה כתאונת עבודה בברך אך ציין כי הוא מכיר בפגיעה בברך בלבד ולא בפגיעה בכתף, בנימוק כי אין ממצאים חבלתיים ואין תיעוד רפואי לפגיעה בכתף ימין.		
ה.	בשל דחיית ההכרה בפגיעה בכתף הגיש התובע תביע זו.		
להלן	השתלשלות	האירועים	בתיק
זה:			
4.	התובע הגיש כתב תביעה בו טען כי יש להכיר בפגיעה בכתף כתאונת עבודה. לצורך הוכחת טענתו צרף התובע חוות דעת רפואית מטעמו של בה נקבע כי נותר לתובע 15% בכתף ימין בגין התאונה.		
	בכתב ההגנה טען הנתבע כי אין כל קשר סיבתי בין פגיעתו של התובע בברך לתאונה שהוכרה כתאונת עבודה.		
5.	בדיון שהתקיים ביום 11.9.11 הסכימו הצדדים על מינוי מומחה רפואי אשר יבחן את הקשר הסיבתי בין התאונה לבין המצב הרפואי של כתפו הימנית של התובע. לצורך מתן חוות הדעת מונה ד"ר אלכסנדר ברוסקין.		
בחוות	הדעת	של	ד"ר ברוסקין
נכתב:			
	"כ- 3 שבועות לאחר האירוע התלונן התובע על כאבים בכתף ימין מזה כ-3 שבועות. בחוות דעתו של ד"ר קרבאל (לא נמצא תשובה מקורית בתיק) צוין כי בתאריך 3.3.10 עבר התובע בדיקת מיפוי עצמות שאיבחנה קליטה מוגברת בברך ימין ובכתף ימין. לפי התיק הרפואי המצורף, התלונות על הכאבים בכתף הופיעו לאחר בדיקת מיפוי העצמות! בעיון בתיקו הרפואי התברר כי התובע סבל עוד בשנת 1999 מפריקה של כתף ימין. בבדיקת MRI של כתף ימין צוין שלתובע אובחן סימן HILL-SACHS וכן קרע בלאברום- אלה הם סימנים של פריקה ישנה בכתף עם פתולוגיה בתוך העצמות ולא עדות על פגיעה טרייה. הקליטה המוגברת בכתף ימין הייתה קיימת כתוצאה מפריקה ישנה של כתף ימין עוד 1999. לפי דעתי, לאור הנתונים הללו לא קיים קשר סיבתי בין הפגיעה בכתף ימין לאירוע מיום 21.2.10"		
	יש לציין כי הציטוט הנ"ל הינו מלוא חוות הדעת שכתב מומחה בית המשפט בנוגע לתובע.		
7.	התובע הגיש לבית המשפט בקשה להפניית שאלות הבהרה למומחה, השאלות שביקש התובע להעביר		
הן:			
1.	בחוות דעת כתבת כי "התובע סבל עוד בשנת 1999 מפריקה של כתף ימין", אם אכן הפריקה המקורית הייתה בשנת 1999, כיצד ייתכן שהייתה קליטה במיפוי העצמות כ 11 שנים לאחר מכן וביום 3.3.10, שהרי מיפוי חיובי מצביע על בעיה חריפה וקליטה במיפוי מצביע על נזק חדש?		
2.	בחוות דעתך ציינת כי התלונות על הכאבים בכתף הופיעו לאחר בדיקת מיפוי העצמות. אבקש להפנות את תשומת לבך למסמך רפואי מטעם ד"ר בצלאל פרידמן, אשר כותב בהתייחס לכאבים בכתף כדלקמן: "העתק מ 7.3.2010 אירוע נפילה מירידה באוטובוס לפני כשלושה שבועות...",		

מוסר על כאב בכתף ימין מזה כשלושה שבועות... , בדיקה קלינית היום, כאב בהנעת כתף ימין בכל מישורי תנועה כולל מגבלה ותנגדות בהנעת בכתף" כלומר שהתובע מציין בפני ד"ר פרידמן שהכאבים כתף החלו כבר 3 שבועות קודם לתאונה. כיצד מתיישבת חוות דעתך עם ממצאיו של ד"ר פרידמן לפיהם הכאבים הופיעו לפני המיפוי 3. בחוות דעתך ציינת כי בפניך עמדו החלטות בית הדין והמסמכים שצורפו אליה. אבקש כי תפרט מהם המסמכים הרפואיים שעמדו בפניך" הנתבע התנגד להעברת שאלות ההבהרה למומחה.

8. בהחלטת בית הדין מיום 1.3.12 נדחתה בקשת התובע להפנות את שאלות ההבהרה למומחה וניתנה החלטת הנשיא שפיצר בדבר הגשת סיכומים..

9. בסיכומיו טוען התובע כדלקמן: א. כתב התביעה הוגש כנגד קביעת הנתבע כי "לא הוכרה פגיעה בכתף ימין, אין ממצאים חבלתיים ואין תיעוד". שלא כמו שטען הנתבע, קיים תיעוד רפואי ענף לתלונות על כאבים בכתף ימין סמוך לתאונה, וקיימים ממצאים רפואיים ברורים המעידים על ממצאים חבלתיים. ב. המומחה הרפואי שגה בחוות דעתו בכך שיחס את הממצאים ב MRI לפריקת כתף ישנה ולא לפגיעה הנוכחית.

ג. פריקת הכתף אליה מתייחס מומחה בית המשפט התרחשה 11 שנים קודם לתאונה. הנתבע לא הציג ממצא, תלונה או טיפול כלשהו בכתף ימין של התובע, מיום פריקת הכתף ועד ליום התאונה. זאת ועוד, התובע התייעץ עם המומחה הרפואי מטעמו, והאחרון קבע כי לא יתכן שהייתה קליטה במיפוי לאחר זמן כה קצר. ד. המומחה הרפואי שגה בכך שלא התייחס, בחוות דעתו, לממצאיו וקביעותיו של ד"ר קרבאל המומחה מטעם הנתבע. ה. המומחה ד"ר ברוסקין, המומחה מטעם בית הדין, לא התייחס לממצאי מיפוי העצמות שנעשו לתובע. אילו היה רואה המומחה את ממצאי בדיקת מיפוי העצמות, היה מגיע לאותם הקביעות שהגיע ד"ר קרבאל.

ד"ר ברוסקין לא התייחס לקביעת ד"ר קרבאל כי מנגנון הנפילה יכול להסביר ממצאי היל זקס וקרע לברום קדמי שבבדיקת MRI. ד"ר ברוסקין אף התעלם מכל מה שכתב ד"ר קרבאל אודות כאב מסיח שנגרם לתובע בעקבות הפגיעה בברך. ה. חוות דעתו של ד"ר ברוסקין קצרה לקונית וחסרה. ו. התובע טוען כי לא יתכן שהמומחה לא יתייחס לחוות הדעת בעוד שבועדות הרפואיות חלה על הרופאים חובה להתייחס לחוות דעת שנפגע מצרף. ז. התובע הפנה שאלות הבהרה למומחה מטעם בית המשפט, אך אלו לא הותרו ע"י בית הדין, למרות שידוע "שדרך המלך הינה הפניית שאלות הבהרה למומחה. היות ואין לתובע כל אפשרות לחקור את המומחה בית המשפט או רופאים מטעמו הרי שנמנע מהתובע להוכיח את טענותיו

10. בסיכומיו הנתבע נכתב כדלקמן: א. בפסיקה נקבע כי המומחה מטעם בית הדין הוא 'אורים ותומים' אשר מאיר את עיני בית הדין בשטח הרפואי.

ב. על בית הדין להעדיף דעתו של המומחה מטעמו.
ג. התובע הסכים למינוי המומחה ועל כן קיבל את החלטתו בעניין הקשר הסיבתי ואין כל מקום להשיב את התיק לוועדה רפואית בשנית.
ד. לעניין הטענה כי התובע התלונן על כאבי כתף יומיים לאחר התאונה, טוען הנתבע, כי התובע לא הציג כל תיעוד רפואי מזמן אמת, וכיוון שהצדדים הסכימו כי "מצבו של התובע הוא כעולה מהחומר הרפואי" (פרוטוקול מיום 11.9.11 ש' 22) אין התובע יכול לטעון עובדות הסותרות את הסכמת הצדדים משעה התובע לא ביקש לנהל הליך של הוכחות בתיק אין לו להלין אלא על עצמו.
ה. טענותיו של התובע על תיעוד רפואי לכאבים בכתף ימין היו צריכים להתנהל במסגרת דיון הוכחות ולא בכתבי הסיכומים.

דיון והכרעה
11. בשורה ארוכה של פסקי דין נקבע כי בית הדין יסמוך ידיו על חוות הדעת של המומחה מטעמו אלא אם קיימים נימוקים כבדי משקל המצדיקים סטייה ממנה. ע"א 293/88 חברת יצחק ניימן להשכרה בע"מ נ' מונטי רבי ואח' (פורסם בנבו), עב"ל (ארצי) 1034/04 דינה ביקל נ' המוסד לביטוח לאומי, לא פורסם (ניתן 06.06.2005), עב"ל 243/07 (ארצי) אברהם בן אהרון נ' המוסד לביטוח לאומי לא פורסם (ניתן 27.01.2008).
כן נקבע כי יש לתת משקל מכריע למסקנתו המלומדת של המומחה הרפואי (דב"ע לו-4-0 המוסד לביטוח לאומי נגד מרדכי מחבוב, פד"ע ז' 372, בעמ' 369). בית הדין יסטה ממשקנותיו של המומחה הרפואי רק אם קיימת הצדקה עובדתית או משפטית יוצאת דופן לעשות כן. נוסף לכך, הכלל הנוהג בבתי הדין לעבודה הוא, כי אין להתיר חקירה נגדית של מומחה יועץ רפואי.

12. לאור החשיבות הרבה אשר מייחס בית הדין לחוות דעתו של המומחה מטעם בית הדין, ולאור זאת שאין בידי התובע האפשרות לחקור את המומחה על חוות דעתו, קיימת חשיבות רבה להליך שאלות ההבהרה. הליך זה הינו דרכו היחידה של התובע לבחון ולבאר את קביעתו של המומחה מטעם בית הדין בחוות דעתו. לפיכך נקבע בפסיקה נקבע כי "דרך המלך היא שלאחר קבלת חוות הדעת רשאים בעלי הדין להגיש למומחה שאלות הבהרה" (ראו: דב"ע נג/0-157 לייסטר נ המוסד לביטוח לאומי (ניתן ביום 20.7.93))

13. באשר למדיניות הראויה בעניין שאלות ההבהרה נקבע בעב"ל 1085/02 המוסד לביטוח לאומי נ' עוזי חן (ניתן ביום 23.4.02):
"המדיניות הראויה בענין הצגת שאלות הבהרה למומחה צריכה להבטיח שבעלי הדין יורשו לבחון את הקביעות הרפואיות של המומחה. מדיניות בית הדין בדבר התרת שאלות הבהרה שבעל דין מבקש להציג למומחה או פסילתן, צריכה להיות עניינית, היינו – יש לבדוק אם השאלה נועדה לבחון מה שנאמר בחוות דעת המומחה או להבהיר שאלה עניינית שמתעוררת כתוצאה מחוות דעת המומחה, והעשויה לתרום לבירור השאלה שבדיון.
משקיים ספק בדבר הרלוונטיות של שאלה, על בית הדין להתירה כדי שלא למנוע מבעל דין את האפשרות להבהיר חוות דעת שיש בה משמעות רבה בקביעת גורל עתירתו" (ההדגשה אינה במקור)

עוד	נאמר	בפסק	הדין:
			<p>חוות דעתו של ד"ר צינמן הנה יחסית דלה ולפיכך, התשובות לשאלות שהצגתן התבקשה הן רלוונטיות ונדרשות על-מנת להבהיר, ולהכריע בשאלות העומדות ביסוד ההליך. אמנם, חזקה על המומחה שעיין בכל החומר הרפואי שהונח בפניו אך בכך אין כדי לקבוע, כי אין הוא נדרש להתייחס אל המסמכים המועברים לעיונו."</p>
			<p>14. בענייננו ביקש התובע להפנות למומחה שאלות הבהרה, עיקר טענתו של התובע היא כי המומחה לא התייחס לחוות הדעת של המומחה מטעמו, וכי לא הסביר ונימק הכיצד ניתן לייחס את הפגיעה בכתף ימין לאירוע כה קודם בזמן.</p>
			<p>15. מעיון בחוות הדעת אכן עולה כי אכן חוות הדעת תמציתית ודלה, ללא כל התייחסות רלבנטית לחוות הדעת מטעם התובע, לרבות הקביעות כי התובע סובל מאדהסיב קפוליטיס והאם יתכן כי בנסיבות המקרה הזה סבל התובע מכאב מסיח. על המומחה היה, להתייחס לחומר הרפואי שעמד בפניו ובכלל זה לחוות דעתו של התובע.</p>
			<p>בשאלותיו של התובע יש כדי להבהיר את קביעתו של המומחה ולהשלים את התמונה הנוגעת לקשר הסיבתי בין הפגיעה בכתף לתאונת העובדה.</p>
			<p>16. לאחר קריאת סיכומי הצדדים מכלול החומר שהוגש לתיק לרבות החומר הרפואי וכן בחינת שאלות הבהרה, הנני סבורה כי על מנת שתהיה בפני בית הדין התמונה הרפואית השלמה, בבואו ליתן הכרעתו בפלוגתא שבמחלוקת, יש להפנות את שאלות הבהרה למומחה. אכן אין זה מ'דרך המלך' להעלות טענות בשלב הסיכומים, אלא שעל מנת שלא תצא שגגה מתחת ידו של בית הדין, אני מורה כי המומחה ישיב לשאלות הבאות:</p> <p>א. אנא פרט מדוע ייחסת את הממצא הרפואי של קליטה מוגברת בכתף ימין, לאירוע פריקת הכתף משנת 1999 ולא לתאונה מיום 21.2.10 ב. אנא התייחס לחוות דעתו של ד"ר קרבאל ולקביעתו כי התובע סובל מאדהסיב קפסוליטיס ולאפשרות התפתחותה כתוצאה מהתאונה ולכך כי סביר שהתובע סבל מכאב מסיח.</p>
			<p>17. ד"ר ברוסקין ישיב על השאלות בתוך 30 יום ולאחר מכן יובא התיק בפני לצורך מתן החלטה לקביעת מועד להשלמת סיכומים בע"פ בפני.</p>
			<p>ניתן היום, ו' תמוז תשע"ב, 26 יוני 2012, בהעדר הצדדים.</p>